

УДК 341.322.5

DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.52>**Володимир Пилипенко,**

канд. юрид. наук, заслужений юрист України, адвокат,

член Європейської комісії «За демократію через право» (2013–2017 рр.)

ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА ДО ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ МІЖНАРОДНОГО Й НЕМІЖНАРОДНОГО ХАРАКТЕРУ В КОНТЕКСТІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

У статті досліджуються актуальні питання застосовності норм міжнародного гуманітарного права до збройних конфліктів міжнародного та неміжнародного характеру в контексті воєнних злочинів. Розкривається зміст таких юридичних категорій та понять, як «війна», «збройний конфлікт», «збройний конфлікт міжнародного характеру», «збройний конфлікт неміжнародного характеру», та аналізуються питання застосовності норм МГП в договірному, звичаєвому праві, а також у вітчизняній та зарубіжній міжнародно-правовій доктрині.

Окрема увага приділяється аналізу питань імплементації норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права в чинне законодавство України. Доводиться теза про те, що в процесі імплементації норм міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального права в чинне національне кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство слід враховувати, що однією з важливих вимог імплементації міжнародно-правових норм є використання властивих для національної правової системи конструкцій, які не суперечать іншим її положенням та є зрозумілими для вітчизняних правозастосовних органів.

У цьому зв'язку автором аналізуються деякі положення законопроекту України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» від 27.12.2019, який наразі готується на розгляд парламентом у другому читанні.

Резюмується, що побудова повноцінних відносин України з Міжнародним кримінальним судом та долучення до системи міжнародної кримінальної юстиції можливе лише шляхом ратифікації Римського статуту. У цьому контексті слід також брати до уваги, що побудова відносин з Міжнародним кримінальним судом за схемою тимчасової вигідності того чи іншого звернення до Суду та одночасного уникнення повноцінної асоціації з цією поважною установою закладає небезпечну основу подвійних стандартів кримінального переслідування за міжнародні злочини, у тому числі за скоєння воєнних злочинів.

Ключові слова: Римський статут, воєнні злочини, серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, збройний конфлікт, збройний конфлікт міжнародного характеру, збройний конфлікт неміжнародного характеру, звичаєві норми міжнародного гуманітарного права тощо.

Постановка проблеми. Зміни, що відбуваються останнім часом у сфері міжнародного правопорядку, об'єктивно потребують адекватної реакції міжнародного співтовариства з метою запобігання порушенням невід'ємних прав людини та нації, швидкої і постійної реакції на вчинювані міжнародні злочини. Наразі можна констатувати прогрес міжнародного права у цьому напрямі, що є результатом сформованості однієї з найважливіших його галузей – міжнародного гуманітарного права (далі – МГП) та міжнародної кримінальної юстиції.

Актуальність вибраної проблематики зумовлюється також тим, що в чинному українському законодавстві, незважаючи на конституційні положення щодо пріоритету

норм міжнародного права над внутрішньодержавними, наразі актуальним залишається питання щодо ступеня відповідності національного кримінального законодавства положенням МГП та міжнародного кримінального права (далі – МКП) у сфері регламентації відповідальності за вчинення воєнних злочинів.

Метою цієї статті є аналіз застосовності норм МГП до збройних конфліктів міжнародного та неміжнародного характеру, а також аналіз стану відповідності вітчизняного законодавства вимогам міжнародного гуманітарного та міжнародного кримінального права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Воєнні злочини неодноразово ставали

предметом вивчення фахівців у галузі міжнародного права і кримінального права як в Україні, так і в інших державах. Так, питанням кримінальної відповідальності за воєнні злочини у своїх працях приділяли увагу такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як А. Х. Абашидзе, В. Ф. Антипенко, В. А. Базов, І. П. Бліщенко, М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, М. М. Гнатовський, Н. В. Дрьоміна, С. О. Загороднюк, Н. А. Зелінська, А. О. Кориневич, Ю. М. Колосов, І. О. Колотуха, Н. І. Костенко, В. М. Лисик, І. І. Лукашук, А. С. Мацко, Н. Г. Михайлов, Ф. І. Полторак, В. М. Репецький, В. П. Попович, М. І. Хавронюк, О. Р. Фісенко, В. Х. Ярмакі та ін.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, Римський статут Міжнародного кримінального суду (далі – Римський статут МКС) містить своєрідний «кодекс воєнних злочинів» відповідно до норм МГП та МКП. Стаття 8 Римського статуту до першої групи воєнних злочинів відносить серйозні порушення Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року (далі – ЖК, 1949 р.). Міжнародна природа збройного конфлікту є головною об'єктивною умовою застосування цієї групи міжнародно-правових норм. Йдеться про те, що серйозні порушення передбачають вчинення індивідом у ході міжнародного збройного конфлікту (далі – МЗК) злочинних навмисних посягань щодо осіб та майна, які перебувають під захистом чотирьох ЖК, 1949 р.

Причини виникнення війни і те, наскільки вона є виправданою, є питанням політичного характеру, яке слід розглядати окремо від об'єктивно існуючих наслідків війни в гуманітарному контексті. Тому надзвичайно важливо відокремлювати питання *jus in bello* від *jus ad bellum*. Як слушно вказують відомі зарубіжні вчені Сассолі і Був'є: «Хоча збройні конфлікти заборонені, вони відбуваються, і сьогодні визнано, що міжнародне право має враховувати цю реалію міжнародного життя, не тільки борючись з цим явищем, а й регулюючи його, щоб забезпечити хоча б мінімум людяності в цій нелюдській і незаконній ситуації. З практичних, політичних і гуманітарних міркувань МГП, однак, повинно бути однаковим для обох воюючих сторін: як тієї, яка законно вдається до сили, так і тієї, яка вдається до сили незаконно. З практичної точки зору, інакше було б неможливо забезпечити дотримання міжнародного гуманітарного права, оскільки (принаймні, серед воюючих сторін) завжди сумнівно, яка саме з воюючих сторін використовує силу відповідно до *jus ad bellum*, а яка порушує *jus contra bellum*. Крім того,

з гуманітарної точки зору, жертви конфлікту з обох сторін потребують однакового захисту, і вони не обов'язково є відповідальними за порушення *jus ad bellum*, вчинене «їх» стороною» [11, с. 109-110]. Як відомо, МГП, або право збройних конфліктів, – це галузь міжнародного права, норми і принципи якої обмежують застосування насильства під час збройних конфліктів, висуваючи такі вимоги: а) щадити тих, хто не бере або припинив брати безпосередню участь у воєнних діях; б) обмежувати насильство обсягом, необхідним для досягнення мети конфлікту, а вона може полягати (незалежно від причин, через які конфлікт розпочався) лише у тому, щоб послабити військовий потенціал супротивної сторони [22, р. 93]. Основними джерелами МГП є міжнародні договори та міжнародні звичаї. Міжнародний договір – головне джерело МГП починаючи з третьої чверті XIX століття, коли розпочався процес кодифікації законів і звичаїв війни. Закони та звичаї війни – юридичний термін, що означає ті аспекти міжнародного права, які описують право на ведення війни (*Jus ad bellum*) та норми військової поведінки під час бойових дій (*Jus in bello* або МГП) [12]. Наразі МГП є однією з найкраще забезпечених конвенційним матеріалом галузей міжнародного права. Важливо відзначити дуже високий рівень прийняття державами на себе зобов'язань за багатосторонніми договорами з МГП. Так, до ЖК I-IV, 1949 р. приєдналися всі без винятку держави світу. Міжнародний звичай також залишається одним з головних джерел МГП, успішно доповнюючи навіть дуже детальне та розгалужене договірно-правове регулювання. Значення звичаєвих норм особливо важливе для сфер, які недостатньо врегульовані конвенціями, зокрема, у випадку НМЗК, договірне регулювання яких за кількістю норм та їх деталізацією значно поступається регулюванню МЗК. До звичаєвого МГП нерідко звертаються міжнародні судові установи (Міжнародний Суд ООН, міжнародні кримінальні трибунали) [2, с. 2-3].

Отже, МГП спеціально призначене для регулювання збройних конфліктів. Як таке воно містить докладні положення, що регулюють засоби і методи ведення війни і захист осіб та об'єктів, які потрапляють у владу воюючої сторони. Як тільки починається збройний конфлікт, будь-яка дія, що вчиняється з причин, пов'язаних з цим конфліктом, має відповідати нормам МГП. З іншого боку, МГП не застосовується до зіткнень всередині країни, які не досягають порогу збройного конфлікту, або до ситуацій внутрішніх заворушень і напруги, таких як бунти, ізольовані

і спорадичні акти насильства та аналогічні дії, які не є збройним конфліктом (Додатковий протокол II (стаття 1 (2) (далі – ДП II)). Тому за відсутності збройного конфлікту будь-які розбіжності між державами і будь-які питання захисту осіб повинні вирішуватися відповідно до права, що застосовується у мирний час. Незважаючи на серйозні правові та гуманітарні наслідки збройного конфлікту, договірне право не дає повного і точного визначення того, що саме слід розуміти під поняттям «збройний конфлікт». Тому тлумачення і роз'яснення цього поняття залишається значною мірою справою практики держав, міжнародного прецедентного права і вчених-юристів [9, с. 63].

У договірному МГП розрізняються два типи збройних конфліктів: а) міжнародні збройні конфлікти між двома або кількома державами і б) неміжнародні збройні конфлікти, що відбуваються між державами і недержавними збройними групами або тільки між такими групами. Ця дихотомія є скоріше результатом політичної історії, а не військовою необхідністю або потребою в гуманітарному плані. Впродовж століть суверенні держави регулювали свої відносини як у мирний час, так і під час війни за допомогою договорів і звичаю, традиції, заснованої на взаємному визнанні національного суверенітету і міжнародної правосуб'єктності [9, с. 63-64].

Міжнародно-правове визначення терміна «міжнародний збройний конфлікт» міститься в ст. 2, загальній для всіх чотирьох ЖК, 1949 р. (Конвенції про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях (I) [7], Конвенції про поліпшення долі поранених, хворих осіб, що зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі (II) [8], Конвенції про поводження з військовополоненими (III) [4], Конвенції про захист цивільного населення під час війни (IV) [6]). Під міжнародним збройним конфліктом розуміється збройне зіткнення, що виникає «між двома або декількома високими договірними сторонами». Класичною формою збройного конфлікту є міжнародний за своїм характером конфлікт, який відбувається між двома або кількома державами. Договірне право доповнюється багатим зведенням звичаєвого МГП.

Міжнародні збройні конфлікти – це збройні зіткнення між двома або кількома державами. Традиційно держави висловлювали свої ворожі наміри (*animus belligerendi*) за допомогою офіційного оголошення війни, що *ipso facto* створювало політичний стан війни і служило підставою для застосування права війни (*jus in bello*) у відносинах між

ними, навіть у разі відсутності відкритих військових дій. Отже, традиційне право війни ширше, ніж МГП, оскільки воно включає в себе не тільки гуманітарні норми, а всі норми, що регулюють відносини між воюючими державами. Водночас традиційне право війни вужче, ніж МГП, оскільки воно застосовується тільки під час офіційного стану війни між державами, а МГП встановлює мінімальні стандарти гуманності, які застосовуються під час будь-якого збройного конфлікту, незалежно від існування політичного стану війни. Подібні означення загалом характерні і для представників доктрини міжнародного права. Так, наприклад, Г. Мелков вважає, що МЗК – збройна боротьба між державами, між національно-визвольним рухом і колонізатором, між окупантом і населенням окупованої території [10, с. 568]. К. Семс вважає, що МЗК є конфліктом, за якого держава застосовує зброю проти іншої, незалежно від причин або інтенсивності конфронтації [21, р. 62]. МТКЮ запропонував загальне визначення МЗК. Так, у справі Душка Тадича МТКЮ заявив про його існування тоді, «коли є застосування збройної сили між державами» [18]. Це визначення було запозичене й іншими міжнародними судовими інституціями. Як зазначає Д. Шиндлер, «про існування збройного конфлікту за змістом статті 2 Женевських конвенцій завжди можна стверджувати при зіткненнях збройних сил двох держав. <...> Будь-який вид використання зброї між двома державами веде до початку дії положень конвенції» [24, р. 131]. Ж. П. Гассер пояснює, що «будь-яке використання військової сили однією державою проти території іншої веде до необхідності застосування Женевських конвенцій у відносинах між цими державами. <...> При цьому нема значення, чи держава, що зазнала агресії, опирається їй» [16, р. 510-511]. Вітчизняний вчений С. Безкоровайний справедливо зауважує: «Щоб вважати протистояння сторін міжнародним збройним конфліктом, необов'язкове «досягнення» певного мінімального рівня насильства або бойових дій між державами. Збройне протистояння сторін може бути не масштабне, досить навіть просто оголошення війни» [1, с. 122]. Разом із тим МЗК може бути і не оголошений (саме таку гібридну війну РФ веде проти України). Після Другої світової війни виникли десятки збройних конфліктів, але, як правило, їх не оголошували. Більше того, як зазначає професор О. В. Задорожній, окремі збройні конфлікти відбувалися при збереженні дипломатичних і договірних відносин. Як відомо, ухвалене Генеральною Асамблеєю ООН у 1974 р. «Визначення агресії» кваліфікує

низку дій як акти агресії незалежно від оголошення війни [26, р. 4].

Таким чином, війна між державами стає лише окремим прикладом МЗК. Якщо ж аналізувати юридичну причину вибору виразу «збройний конфлікт», то пропонуємо звернутися до статті 2, спільної для всіх ЖК 1949 р., в якій ідеться про те, що вищевказані Конвенції застосовуються не лише «у випадку оголошеної війни», але й у «випадку <...> будь-якого іншого збройного конфлікту». Це ще раз підтверджує, що поняття «збройний конфлікт» є ширшим за поняття «війна» і, загалом, виправдовує ту перевагу, яка надається цьому терміну в багатьох міжнародно-правових актах, що регламентують питання захисту жертв збройних конфліктів, а також обмеження чи заборону засобів і методів ведення збройної боротьби. Зауважимо також, що в ЖК і ДП I, II до них не міститься визначення «збройного конфлікту», хоча МГП починає діяти саме з моменту, коли має місце збройний конфлікт. На думку Ж. Пікте, будь-які розбіжності, що виникають між державами і призводять до втручання збройних сил, є збройними конфліктами [19, р. 23]. Окрім того, своє розуміння сутності збройного конфлікту висловив МТКЮ, розглядаючи справу Душка Тадича: «Збройний конфлікт має місце тоді, коли держави вдаються до сили й коли відбувається тривалий збройний конфлікт між урядовими силами й організованими озброєними групами або між такими групами всередині однієї держави» [24]. Це визначення певною мірою потребує деяких застережень залежно від того, про який конфлікт ідеться – МЗК або НМЗК.

Як зазначається в зарубіжній міжнародно-правовій літературі, немає потреби в тому, щоб будь-який орган влади вирішував, чи існує збройний конфлікт або чи необхідно застосовувати МГП [20, р. 161]. Оцінка воюючих сторін щодо ситуації, справді, може мати неприйнятні наслідки щодо доступу до гуманітарної допомоги або ефективного захисту жертв збройних конфліктів. Якщо сторони відмовляються визнати, що МГП застосовується, вони можуть використовувати цей аргумент для того, щоб відмовити гуманітарним установам у доступі до території, де є люди, постраждалі від збройного конфлікту.

Визначення того, коли МГП починає застосовуватись, може виявитися складним завданням. На нашу думку, МГП, що застосовується до МЗК, вступає в дію, як тільки одна держава використовує силу на території іншої держави без згоди останньої, *за умови, що насильство має колективний харак-*

тер, незалежно від виду об'єктів або осіб, на яких націлений. Таке насильство може мати форму виключно захоплення. Не потрібно оцінювати інтенсивність насильства, щоб визначити, що дану ситуацію можна кваліфікувати як МЗК за МГП. У випадку НМЗК двома ключовими критеріями є *організація сторін конфлікту та рівень інтенсивності насильства.* Ці критерії стали предметом поглибленого аналізу у прецедентному праві та юридичній літературі. Деякі суперечності випливають з тимчасового елемента «тривалості» насильства, особливо з огляду на його наслідки на початковому етапі застосування звичаєвого МГП. Питання закінчення застосування МГП має свої власні складнощі і неоднозначні моменти. Серед них велике значення має відсутність ясності щодо того, наскільки військові операції можуть вважатися закінченими. Перш за все, проблеми, пов'язані з відкладанням або не визначенням кінця застосування МГП, повинні бути більш точними, особливо тому, що вони повністю відрізняються за формою від тих, що стосуються початку її застосування.

Правовий поріг для початку МЗК чітко позначений і майже не викликає розбіжностей. Він полягає в моменті першого застосування сили між збройними силами двох держав [18, р. 32], яке кладе початок застосуванню детально розроблених положень МГП у всій їхній повноті. З огляду на те, що перша перестрілка може привести до появи поранених солдатів і полонених і до можливого попутного збитку для цивільних осіб і об'єктів, цілком логічно, що МГП має застосовуватися із самого початку збройних дій. Крім того, норми МГП, що регулюють МЗК, завжди застосовуються у разі окупації всієї чи частини території держави, навіть якщо ця окупація не зустріне жодного збройного спротиву. Такою, наприклад, була окупація Німеччиною Данії у 1940 році. Норми МГП застосовуються наперед для того, щоб забезпечити захист цивільного населення.

Ще одна ситуація, за якої застосовуються норми МГП, призначені для регулювання МЗК, і передбачені пунктом 4 статті 1 ДП I – «збройні конфлікти, в яких народи ведуть боротьбу проти колоніального панування, іноземної окупації та расистських режимів для здійснення свого права на самовизначення, закріпленого в Статуті ООН та в Декларації про принципи міжнародного права, що стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту ООН». Проте у зв'язку із фактичним завершенням процесу деколонізації особливого практичного значення п. 4 ст. 1 ДП I нині не має [2, с. 3-4].

У контексті досліджуваної теми варто, на нашу думку, приділити увагу й аналізу проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів країни щодо імплементації норм міжнародного кримінального права та гуманітарного права» (реєстр. № 2689 від 27.12.2019) [14], підготовленого Комітетом Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності, який наразі очікує розгляду Верховною Радою України в другому читанні. Метою законопроекту є забезпечення повноти імплементації положень МГП і МКП щодо кримінально-правового переслідування за міжнародні злочини (геноциду, злочин агресії, злочини проти людяності та воєнні злочини), а також забезпечення виконання міжнародних зобов'язань щодо запобігання юридичній та фактичній безкарності за вчинення таких злочинів. Для досягнення цієї мети законопроектом пропонується внести зміни до Кримінального кодексу України (далі – КК України), доповнивши його новою статтею 31¹; внести зміни до статей 8, 44, 49, 68, 69, 74, 80; виключити із цього Кодексу статті 432, 433 і 435; у Розділі XX Особливої частини цього ж Кодексу передбачити особливості кримінальної відповідальності за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку; внести зміни до частини другої статті 216, частини другої статті 297¹, пункту 20¹ Розділу XI «Перехідні положення» Кримінального процесуального кодексу України, а також до частини другої статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні».

Отже, проектом пропонується суттєві зміни не лише до розділів КК України, які передбачають відповідальність за воєнні злочини та злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, а і до Загальної частини КК України, яка визначає загальні положення про караність діяння, чинність кримінального закону в часі й щодо кола осіб, застосування покарань тощо.

Як справедливо зазначається в Зауваженнях Головного юридичного управління Апарату Верховної Ради України, «законопроектом вводиться нова категорія – «воєнні злочини». Поняття «воєнні злочини» за наявності в кримінальному праві терміна «військові злочини» потребує, на нашу думку, додаткового розмежування як окремих видів злочинних дій. Водночас варто зазначити, що в правовому полі вживаються обидва ці терміни, що іноді обумовлено різними перекладами міжнародно-правових актів і потенційно може нести ризики правової невизначеності».

Слід зазначити, що правовідносини, що належать до сфери правового регулювання законопроекту, регулюються у тому числі й Угодою між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 (далі – Угода про асоціацію). Так, відповідно до ст. 8 Угоди про асоціацію, що регламентує питання МКС, Сторони мають співробітничати з метою зміцнення миру та міжнародного правосуддя шляхом ратифікації та імплементації Римського статуту МКС та пов'язаних з ним документів.

Як відомо, Римський статут МКС підписано від імені України 20 січня 2000 року. Після ратифікації Угоди про асоціацію у 2014 році, відповідно до якої Україна зобов'язувалася ратифікувати та імплементувати положення Римського статуту МКС та пов'язані з ним документи, і після номінального усунення конституційних перешкод щодо ратифікації цього важливого документа шляхом внесення змін до статті 124 Конституції України в 2016 році та сплину визначеного у відповідному законі трирічного терміну ратифікації Україна й дотепер не ратифікувала Римський статут.

Проте Україна, наразі так і не ставши повноправною учасницею Римського статуту МКС, вже двічі зверталася до цього органу в режимі ad hoc (14 квітня 2014 року і 8 вересня 2015 року) із заявами про визнання юрисдикції МКС щодо злочинів проти людяності і воєнних злочинів, вчинених на території України починаючи з 20 лютого 2014 року, без вказаної кінцевої дати та незалежно від громадянства осіб, що вчинили зазначені злочини. У результаті звернень до МКС на Україну повною мірою поширюються зобов'язання щодо співпраці держав-учасниць з ним, проте вона не може користуватися ані організаційними, ані процесуальними правами, що надаються Римським статутом державам, які його ратифікували. Наразі, визнавши юрисдикцію МКС, Україна має лише обов'язки щодо співпраці з Судом. Проте, ставши повноправним членом МКС, Україна отримує, крім цих обов'язків, усі права держави-члена МКС.

У процесі імплементації норм МГП та МКП в чинне національне кримінальне та кримінально-процесуальне законодавство слід враховувати, що однією з важливих вимог імплементації міжнародно-правових норм є використання властивих для національної правової системи конструкцій, які не суперечать іншим її положенням та є зрозумілими для вітчизняних правозастосовних органів.

Висновки

Таким чином, з аналізу зазначеного вище можна зробити такі висновки. По-перше, будь-які збройні конфлікти в сучасних умовах глобалізації створюють значну небезпеку для всього міжнародного співтовариства. Саме тому вдосконалення механізму правового регулювання збройних конфліктів та його систематизація повинні відбуватися з урахуванням сучасних міжнародних викликів і загроз. По-друге, видається, що нині актуальним завданням органів державної влади України є приведення чинного кримінального законодавства у відповідність до норм МГП та МКП. Разом із тим побудова повноцінних відносин України з МКС та долучення до системи міжнародної кримінальної юстиції можливе лише через ратифікацію Римського статуту МКС. У цьому контексті слід також враховувати, що побудова відносин з МКС за схемою тимчасової вигідності того чи іншого звернення до МКС та одночасного уникнення повноцінної асоціації з цією поважною міжнародною судовою інституцією закладає небезпечну основу подвійних стандартів кримінального переслідування за міжнародні злочини, у тому числі за скоєння воєнних злочинів.

Список використаних джерел:

1. Безкорований С. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 116-126.
2. Гнатівський М.М. Повага до прав людини в умовах збройного конфлікту в Україні. Застосування судами норм міжнародного гуманітарного права та стандартів захисту прав людини. К., 2017. 22 с. URL: https://newjustice.org.ua/wp-content/uploads/2017/09/Report_Respect-for-HR-in-Conflict_Gnatovsky_UKR.pdf (дата звернення: 12.02.2021).
3. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/main/995_200 (дата звернення: 12.02.2021).
4. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153 (дата звернення: 12.02.2021).
5. Звичаєві норми міжнародного гуманітарного права / передм. Т.Р. Короткий, Є.В. Лук'яненко ; вступ. стаття М.М. Гнатівський. Одеса : Фенікс, 2017. 40 с.
6. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154 (дата звернення: 02.02.2021).
7. Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_151 (дата звернення: 02.02.2021).
8. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12.08.1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152 (дата звернення: 02.02.2021).
9. Международное гуманитарное право. Общий курс. МККК. / Нильс Мельцер Координатор проекта Этьен Кустер.: URL: file:///C:/Users/User_UA/Downloads/4231_005_ihl_textbook_by_melzer_web.pdf (дата звернення: 10.02.2021).
10. Мелков Г. Международное право в период вооруженных конфликтов. *Международное публичное право* / под ред. К. Бекашева. М., 2003.
11. Сассоли М., Бувьє А.А. Правовая защита во время войны. МККК, 2008–2009.
12. Семенов В. С. Законы та звичаї війни. *Юридична енциклопедія* : в 6-ти т. / ред. кол. Ю. С. Шемпученко (відп. ред.) та ін. К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. Т. 2 : Д – Й. 744 с.
13. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26.06.1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/main/995_010 (дата звернення: 12.02.2021).
14. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» (реєстр. № 2689 від 27.12.2019). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67804 (дата звернення: 12.02.2021).
15. David E. *Principes de droit des conflicts armes*. Bruxelles: Bruylant, 1994.
16. Gasser H. P. *International Humanitarian Law: an Introduction*, in: *Humanity for A11: the International Red Cross and Red Crescent Movement*, H. Haug (ed.) / PauI Haupt Publishers, Berne, 1993.
17. ICTY, *The Prosecutor v. Dusko Tadic*, Decision on the Defence Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, IT-94-1-A, 2 OctoUer 1995, para. 70.
18. Jean Pictet *Commentary on the Geneva Convention for the Amelioration of the Condition of the Wounded and Sick in Armed Forces in the Field*, ICRC, Geneva, 1952.
19. Jean Pictet, *Commentary on the Geneva Conventions of 12 August 1949 relative to the Treatment of Prisoners of War* (hereinafter *Commentary on GC III*), ICRC, Geneva, 1958.
20. Julia Grignon. The beginning of application of international humanitarian law: Adiscussion of a few challenges. *International Review of the Red Cross* (2014), 96 (893), p. 161.
21. Sams K. *Involvement of the Peace Operation as the Party to the Armed Conflict* / Odello M., Piotrowicz R. *International Military Missions and International Law*. Martinus Nijhoff Publishers, 2011. 308 p.

22. Sassòli M., Bouvier A., Quintin A. How Does Law Protect in War? 3rd edition. Volume I. Geneva: ICRC, 2011.

23. Schindler D. The different Types of Armed Conflicts According to the Geneva Conventions and Protocols 1/ RCADI – Vol. 163. 1979.

24. ТПІУ. Prosecutor v. Tadic, case № IT-94-1-AR72, Appeals Chamber, Decisions on the Defense

Motion for Interlocutory Appeal on Jurisdiction, para. 70.

25. Vite S. Typology of armed conflicts in international humanitarian law: legal concepts and actual situations. *International review of the Red Cross*. Vol. 91 Number 873. March 2009.

26. Wilmshurst E. Definition of Aggression. *United Nations*. 2008.

Volodymyr Pylypenko. The application of the rules of international humanitarian law to international and non-international armed conflicts in the context of armed crimes

The topical issues of the applicability of international humanitarian law to armed conflicts of international and noninternational character in the context of war crimes are explored in the article. The content of such legal categories and concepts as “war”, “armed conflict”, “armed conflict of international character”, “armed conflict of noninternational character” is revealed and the issues of applicability of IHL norms in international conventional and customary law as well as in domestic and foreign doctrine of international law are analyzed. Special attention is paid to the analysis of the international humanitarian law and international criminal law implementation in the current legislation of Ukraine. It is argued that in the process of international humanitarian law and international criminal law implementation in the current national criminal and criminal procedure legislation should be taken into account that one of the important requirements for the implementation of international law is the use of structures peculiar to the national legal system, don't contradict to its other provisions and are clear to the domestic law enforcement agencies. In this regard, the author analyzes some provisions of the draft law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on the Implementation of International Criminal and Humanitarian Law” of 27.12.2019, which is currently being prepared for consideration by Parliament in the second reading.

It is summarized that building full-fledged relations between Ukraine and the International Criminal Court and joining to the system of international criminal justice is possible only by ratifying the Rome Statute. In this context, it should also be taken into account that building a relationship with the International Criminal Court under the scheme of temporary profitability of an appeal to the Court and at the same time avoiding full association with this respected institution lays a dangerous foundation of double standards of prosecution for international crimes, including for committing war crimes.

Key words: Rome Statute, war crimes, serious violations of international humanitarian law, armed conflict, armed conflict of an international character, armed conflict not of an international character, customary international humanitarian law, etc.